

Wniosek o częściowe zwolnienie z kosztów sądowych - wyrok Sądu Najwyższego

Jeżeli w terminie biegnącym do uiszczenia opłaty złożony zostanie wniosek o częściowe zwolnienie z kosztów sądowych, to przerywa on bieg terminu do wniesienia opłaty w całości, a nie jedynie w części objętej tym wnioskiem.

Tak uznał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 9 sierpnia 2016 r., II CZ 78/16.

W toku postępowania sądowego powód złożył wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w zakresie dotyczącym opłaty od apelacji, który został prawomocnie oddalony. W terminie otwartym do uiszczenia opłaty od apelacji powód złożył ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych oparty na nowych okolicznościach. Ponowny wniosek dotyczył już tylko częściowego zwolnienia od kosztów sądowych, tj. w zakresie opłaty od apelacji ponad kwotę 2 tys. zł, który został przez sąd uwzględniony.

Następnie sąd apelacyjny w postępowaniu w II instancji wydał postanowienie o odrzuceniu apelacji powoda od wyroku sądu I instancji z powodu nieuiszczenia w terminie opłaty od apelacji. Sąd apelacyjny wskazał, iż wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, względnie ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych oparty na nowych okolicznościach, przerywa bieg terminu do uiszczenia opłaty sądowej. Jednak, gdy strona wnosi jedynie o częściowe zwolnienie od tych kosztów, to przerwanie biegu terminu dotyczy tylko części opłaty objętej wnioskiem. Dlatego też opłatę nieobjętą wnioskiem strona zobowiązana jest uiścić w terminie określonym w pierwotnym wezwaniu. Zdaniem sądu apelacyjnego nieuiszczenie opłaty w zakresie przez powoda akceptowanym (tj. kwoty 2 tys. zł) w pierwotnym terminie skutkowało odrzuceniem apelacji, jako niepłaconej w terminie.

Na postanowienie sądu apelacyjnego powód wniósł zażalenie, zarzucając naruszenie art. 370 w zw. z art. 373 Kodeksu postępowania cywilnego oraz art. 107 ust. 1, art. 112 ust. 3 i 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez błędną wykładnię i uznanie, iż uchybił terminowi do uiszczenia opłaty sądowej od apelacji.

Sąd Najwyższy uwzględnił zażalenie powoda.

Komentarz eksperta

Izabela Kwacz, [prawnik Warszawa](#), Rödl & Partner

Przedmiotem rozważań w komentowanej sprawie była ocena tego, czy wniosek (ponowny wniosek) o częściowe zwolnienie od kosztów sądowych, spoczywający na profesjonalnym pełnomocniku, rodzi obowiązek uiszczenia w pierwotnie określonym terminie tej części opłaty od pisma, która nie jest objęta wnioskiem.

Zgodnie z ustawą o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (u.k.s.c.) złożenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w toku sprawy nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania. Rozpoznawanie takiego wniosku następuje bowiem w postępowaniu incydentalnym (wpadkowym).

Zasadą wynikającą z art. 112 ust. 2 u.k.s.c. jest, że przewodniczący wzywa stronę do opłacenia pisma, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma, został prawomocnie oddalony. Natomiast w sytuacji, gdy strona jest reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika (adwokata, radcę prawnego), przewodniczący nie wzywa strony do uiszczenia opłaty po negatywnym rozpoznaniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, tylko zgodnie z przepisem art. 112 ust. 3 u.k.s.c. profesjonalny pełnomocnik powinien sam uiścić opłatę w terminie 7 dni od dnia doręczenia stronie postanowienia o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym – od dnia jego ogłoszenia.

Z przywołanych przepisów wyraźnie wynika, iż obowiązek opłacenia pisma powstaje dopiero po prawomocnym rozpoznaniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, bez względu na to, czy wniosek dotyczy częściowego czy całkowitego zwolnienia od kosztów sądowych, a także bez względu na to, czy strona występuje w procesie samodzielnie czy jest reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika.

Sąd Najwyższy słusznie stwierdził w komentowanym postanowieniu, iż jeżeli w terminie biegnącym do uiszczenia opłaty istnieją podstawy do złożenia wniosku o ponowne zwolnienie od kosztów sądowych, opartego na nowych okolicznościach, to zgodnie z art. 112 ust. 4 przerywa on bieg terminu do opłacenia pisma, a nie jedynie opłaty w części nieobjętej wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych. W konsekwencji, strona ubiegająca się o zwolnienie od kosztów sądowych w części, nie ma obowiązku opłacenia pisma w takim zakresie, w jakim nie ubiega się o zwolnienie, jeszcze przed rozpoznaniem jej wniosku. Stanowisko Sądu Najwyższego jest konsekwencją wykładni przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w których nie ma rozróżnienia w sytuacji strony ubiegającej się o całkowite i częściowe zwolnienie od kosztów, traktując je pod względem obowiązków procesowych jednolicie. Ma to swoje uzasadnienie w celowości nałożenia na stronę obowiązku uiszczenia opłaty dopiero po ustabilizowaniu jej wysokości, czyli po prawomocnym rozpoznaniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, niezależnie od tego czy wniosek dotyczy całkowitego czy częściowego zwolnienia od kosztów.

Komentowane postanowienie ma duże znaczenie dla stron postępowania cywilnego i wpisuje się w dotychczasową linię orzeczniczą zgodnie, z którą rygoryzmu procesowego nie można domniemywać a w wypadkach wątpliwych należy opowiadać się na rzecz merytorycznego rozpoznania sprawy (m.in. uchwała SN z 28 listopada 2006 r., III CZP 98/06; postanowienia SN z 14 listopada 2002 r., III RN 73/02 i z 4 października 2006 r., I CZ 81/06). Nie można również pominąć, iż przepisy o kosztach sądowych pełnią służebną rolę, w stosunku do norm regulujących sam przebieg procesu, i powinny być, zatem tak wykładane, by zostały stworzone gwarancje zapewniające stronie możliwość wypełnienia obowiązku procesowego (uchwała SN z 26 lutego 1976 r., III CZP 11/76).

Źródło: <http://www.rp.pl/Firma/311049995-Wniosek-o-czesciowe-zwolnienie-z-kosztow-sadowych---wyrok-Sadu-Najwyzszego.html?#ap-2>